

Mercè Rodoreda

Visat núm. 3
(abril 2007)

La plaça del Diamant, com tota novel·la clàssica, es caracteritza per la seva complexitat, i fins i tot ambigüitat, i d'aquí les múltiples lectures possibles de l'obra; d'una banda es tracta d'un document essencial sobre el període que abraça —sobretot, des de la proclamació de la República fins al final de la Guerra Civil— i, d'altra, d'una obra poètica, plena de densitat i de misteri, centrada en uns personatges i escenaris vius i versemblants. De fet, un dels més grans encerts de l'obra són els personatges i, de manera especial, Colometa, la seva protagonista que n'és, a més, la veu narrativa.

La novel·la és també un retrat de Barcelona i, de manera especial d'un barri popular ben característic, el de Gràcia. Rodoreda desgrana, d'una manera personal, condensada i emotiva, la vida de Colometa, amb tot el que va caracteritzar aquell període, també, tant pel que fa a la manera de viure de la menestralia, com als fets històrics més rellevants, d'entre els quals destaca la Guerra Civil, que imposa el mal i la mort, la mort al front i a la ciutat; en canvi, la postguerra imposa una vida precària i angoixosa, primer, mancada de vitalitat, i fins i tot d'identitat, més endavant, en la qual podem veure representat l'exili.

Obra profundament visual, una característica de l'estil rodoredià, els coloms en són el *leitmotiv*, amb diversos significats simbòlics —pau, innocència, amor—, i esdevenen, amb la seva evolució, el desdoblament de la vida de la seva protagonista, que en porta el nom. De fet, *La plaça del Diamant* recorre a un dels esquemes més clàssics de ficció, el del *Bildungsroman*, o novel·la iniciàtica, la de la seva protagonista, que hi és doble: primer individual i lligada al matrimoni, esdevindrà col·lectiva i llavors es relacionarà amb un temps històric dramàtic. En aquest moment, Colometa viurà la seva època més difícil, que la portarà a vorejar el suïcidi, un cop morts el marit i els amics. La seva figura es caracteritza per la seva innocència —una innocència que atreu l'autora com a creadora— i, al mateix temps, força, aconseguirà superar totes les proves i abastarà la maduresa, deixant-hi però la joventut, com una pell vella, ens diu la novel·la.

Ara bé, *La plaça del Diamant* transcendeix la concreció estricta i ens ofereix, també, una imatge de l'home/dona contemporani, amb les pors i l'angoixa que el caracteritzen. De fet, novel·la de la condició humana, un dels seus temes centrals és la soledat, però també la crisi de la identitat, una identitat trencada en l'època evocada; per expressar-ho, l'autora recorre a un tema alhora clàssic i contemporani, la metamorfosi, com en el cas de Kafka, un dels seus models. I, d'aquesta manera, demostra la indiscutible universalitat de la seva novel·la més traduïda, ben inserida en el panorama europeu.

En *La plaça del Diamant* esdevé visible l'empremta dels novel·listes francesos i, també, nord-

americans —de Faulkner, de manera especial— així com el permanent interès de Rodoreda, una lectora atenta i voraç, pels romàntics alemanys, en general, i per Novalis, molt en particular. No és pas cap casualitat, doncs, que en *La plaça del Diamant* s'esmenti la simbòlica flor blava, que presideix una de les seves obres més conegudes de l'autor, *Enric Ofterdingen*. Novel·la que neix del record, seguint un dels autors cabdals del segle XX, Proust, cal destacar que un altre dels grans encerts de l'obra és el seu estil, amb una escriptura aparentment senzilla, però molt treballada i literària. De fet, Rodoreda que vol abastar un to col·loquial, recorre a expressions i paraules fortament populars però, també, a manlleus de diversos poetes, sobretot dels que la van acompanyar sempre, Baudelaire, però també Verlaine i Poe. Tot un artifici per crear un estil, la característica de tots els grans creadors, entre els quals ha de figurar Mercè Rodoreda.